

Lapszámunkat
KNYIHÁR BENCE
festményeivel és rajzaival illusztráltuk.

Bodor Pál

A versek végén

A versek végén ott a mély s lágy
anyaföld, mint a halálugrók
alá terített ponyva, légszák –
csak hogy a versek végén végleg
eltűnünk, s nem rüg föl megint
s megint
rugalmas labdaként
már semmiféle nagy poén.
A versek végén nem a rím
Dobbant,
hanem a véglegesség.

Olyat kell írni,
hogy az ember
jó magasból
jó mélybe essék,
s amit leír:
a zuhanása
legyen nyílvessző-pontos görbe:
anyanyelvől
az anyaföldre.

Vásároljon könyvet online
az IJK-shopból:
<http://shop.irodalmijelen.hu/>

– Az Irodalmi Jelen 2004-ben meghirdetett regénypályázatán különdíjat nyertél. Azóta eltelt néhány év. Visszatekintve, rangosnak ítéled-e meg a versenyt? Milyen volt a mezőny?

– Emlékeim szerint több száz regény versenyzett. Hogyan is lehetne a fiókban több száz rangos regény? Nyilván voltak benne kiválóak, jók, közepesek, dilettánsak. Az első három díjazott munkája nagyszerű volt. Minden elismerésem azoké, akik tucatjával olvasták a regényeket, s válogatták a szemeket az ocsútól. S ha még hozzávesszük, hogy ez az irodalmi pályázat az egész világon magyarul író emberek pályázata volt, s megmozgatott magyar lelkeket, magyar szellemeket, szerintem ez nem volt mindennapi ötlet. Aztán meg az emberek legritkábban tesznek pénzt olyan deficitesnek gondolt bizniszbe, mint a szépirodalom. Összességében szép, nemes dolognak gondolom ezt a pályázatot.

– Hogyan látod, milyennek ítélte meg a kiírást a szakma, hiszen irodalmi lapokban alig volt visszhangja. Allítólag, egyik rangos kiadó vezetője figyelmeztette szerzőit, ha valamelyik pályázni próbál, többé nincs mit keresnie ott. Ennyire kedvezőtlen fogadtatás ellenére, mi motivált mégis, hogy jelentkezél?

– En abban az időben sem rangos, sem rangtalan kiadóhoz nem tartoztam. A magam ura voltam. A szaunában hallottam, hogy a félhomályban két férfi beszélget, te, Feri, nincs

Irodalmi Jelen

VIII. évfolyam
93. szám
2009. július

Örökös munkatársak:
Faludy György, Méhes György

A szenvedély hatodik szobájából nincs visszaút

Beszélgetés Halász Margittal

véletlenül egy regényed, mert most milliomos lehetsz. Halkan odaszóltam, hogy kifejtené a részleteket, mert nekem véletlenül van egy kész regényem. Ennyi volt. Hogy mi motivált? Nem tagadom, a dicsőség mellett a pénz is. Tanárember vagyok, nettó százért dolgozom napi 6-7 órában.

– A különdíjért 1666 dollárt kaptál, akkori átváltási értéke körülbelül 300 000 forint volt. Érdemes volt ennyiért eladnod kéziratodat?

– Igen, jó kérdés. Én ennél többet szoktam kapni, ha megjelentetek egy könyvet. De nem bántam meg, több száz regény

Honlapunkról ajánljuk

Szállkák a színpad alól
2009 – Kritikus tudósítások a 19. szegedi Theaterről

Szőcs Géza: *Szücs Ernő vrag*

Krúdy Gyula: *Bródy Sándor vagy a Nap Lovagja* – hangos próza

Helyszíni a Retusműhelyből

Nurmuhemmet Yasin: *VADGALAMB* – A börtönben sínylődő ujjur író novellája

A Shakespeare-labirintus

A stílussteremtő nőcsábász: **Bródy Sándor**

Mórus Tamás: Candi-dushoz, hogy milyen feleséget válasszon

Az élet sötét oldala – és a nők

Gömöri György versei Itáliából

Erika Moser: *A bécsi modell* – Danyi Zoltán fordítása

Egyiptomi–japán–magyar író Párizsból

www.irodalmijelen.hu

IRODALMI JELEN - REGÉNYPÁLYÁZAT

Most induló interjúsorozatunkban az Irodalmi Jelen három évvel ezelőtt zárult regénypályázatának díjazottjait szólaltatjuk meg – sorsuk, írói pályájuk alakulása kerül előtérbe.

Emlékeztető:

Az Irodalmi Jelen által 2004 novemberében meghirdetett 40 000 dolláros regénypályázatra 283 pályamunkát küldtek be, a legtöbbet Magyarországról (208) és Romániából (51). Erkeztek művek Szlovákiából, Ukrajnából, Szerbiából, Németországból, Írországból, az Amerikai Egyesült Államokból, Franciaországból, Svájcól, Svédországból, Ausztráliából is.

közül kiválasztódn, szerintem nem annyira szomorú, fejfájós dolog. Magyarán nem voltak álmatlan éjszakáim a díj miatt. A merített papíros oklevelet pedig minden karácsonykor megcsodálja a családom. Ezt mondják, *ezzzigen*.

– Az eredményhirdetés óta elolvastad-e a díjazottak regényeit. Véleményed szerint, igazságos döntés született?

– Csak beleolvastam a regényekbe. Mint említettem, komoly erőfeszítéseket teszek az egzisztenciám megtartásáért, s ha van időm, akkor sajnós azt nem olvasással töltöm, hanem sporttal, anyaggyűjtéssel, írással. Hogy igazságos döntés született-e? A zsűri szempontjából bizonyára. Én természetesen nyerni szerettem volna, ezért indultam, de az irodalom annyira szubjektív dolog, elfogadtam a zsűri döntését.

– A különdíj mennyiben befolyásolta írói pályád alakulását?

– Reménykedő, hívó ember vagyok. Eddig még olyan nagyon nem éreztem a különdíjból eredő előnyeimet, de hát majd most, a közeljövőben bizonyára eljön majd az is, tudjuk, mindennek rendelt ideje van. Türelmes típus vagyok, szerintem nincs kárba vesztett munka, és kárba vesztett irodalmi díj sem.

(Folytatása a 6. oldalon)

ONAGY ZOLTÁN

Húsz évvel ezelőtt először nyílt mód arra – nem csak az emigrációban, hanem Magyarországon is –, hogy megünnepelhessük az 1956-os magyar forradalom kirobbanásának évfordulóját. 1989. október 23. kellemesen enyhe és nap-sugaras koradélutánján, sokezed magammal ott álltam tehát a Parlament előtt, a Kossuth téren és hallgattam a szónokok beszédét. Különös érzés volt, hiszen akkor már harminchárom éve nem jártam Magyarországon.

Ugyanis alighogy 1956 novemberében, az aláaknázott határsávon órangyalom segítségével sértetlenül átvágva, osztrák földre értem, a tizenkilenc évesek ifjonti és meg gondolatlan romantikája által inspirálva megfogadtam, hogy addig nem látogatok haza, még ha idővel módom lenne is erre, amíg a magyar hivatatlanság „ellenforradalomnak” gúnyolja életem nagy és felemelő történelmi

élményét. Az 1989-es ünnep előtt nem sokkal érkeztem Budapestre, és meglepve konstatáltam, hogy a körutak épp olyasféleképpen kanyarognak, mint ahogy a fejemben emlékképként rögződtek, a régi barátokkal pedig ott folytatható a beszélgetés, ahol az harminchárom évvel korábban megszakadt. Ismét ott voltam a Parlamentnél, akárcsak a forradalom kirobbanásának ominózus estjén. Onnan robogtunk akkor, nyitott teherautókra kapaszkodva a Rádióhoz, ahol eldőrdült az első puskalövés, életét veszttette a forradalom első fiatal áldozata. A végre szabadon ünnepelt évforduló egyik szónoka Krassó György volt, a rövidéletű Október 23 párt vezére, sajnos rövidéletű maga is. Vele londoni emigrációja alatt barátkoztam össze, s jólesett épp ott a forradalom börtönviselt harcosát látni, ott az emelvényen, amint beszédét, Nagy Imre ugyaninnen elhangzó, harminchárom évvel korábbi szavait idézve, „Eltársak!” megszólítással kezdte, hogy ismét visszazúghassuk: „Nem vagyunk elvtársak!”

Nem ezzel az ünnepséggel kezdődött a rendszerváltás, hanem néhány hónappal korábban, Nagy Imre és társai méltóságteljes újratemetésén, amikor egy ötvenhatos hajdani munkásvezér, Rácz Sándor, valamint a nem pártja, hanem a magyar ifjúság ne-

vében beszélő, hosszú hajú és borotvátalan Orbán Viktor egyaránt követelték a kommunista rend urainak távozását az ország éléről, egyidejűleg pedig azt – akkor nagy megdöbbenést keltve –, hogy a szovjet megszálló csapatok vonuljanak ki.

A rendszerváltás kezdetének még lelkes volt a hangulata. Az emigráció éve alatt sokszor elképzeltem, mi lenne, ha valamiféle csoda folytán visszatérne Magyarországra a demokrácia, pártok szerveződnének, kiírnák a szabad választásokat. A csoda megtörtént, de a dolgok nem egészen úgy alakultak, mint képzeltük. Számomra csalódást jelentett, hogy az átmenet szándékos bársonyossága ellenére nem született olyan törvény, ami eltiltotta volna a régi elnyomó rend vezető rétegeit a köztisztviseléstől. Átmentették magukat.

Az emigráció nagy, tömeges hazaözlése sem történt meg. Csak elvétve tért vissza néhány poli-

tikus, egy maroknyi, külföldön hírnévre szert tett szakember, és feltűnt, mennyire vonakodnak szülőhazájukban új életet kezdeni az emigráns írók, akiket mégiscsak elszakíthatatlanul odaköt mesterségük eszköze, a magyar nyelv. Az agg költő, Faludy György volt az ellenpélda, már-már attól féltünk, hogy agyonünneplik visszatértekor. A washingtoni egyetem katedrájáról nyugalomba vonulva, idővel hazaköltözött András Sándor, s Tatán talált számára megfelelőbb környezetre Andorra egyetlen magyar poétája, Csokits János. Lehet, hogy hirtelenjében valaki nem jut eszembe, de valóban, egy kézen megszámlálhatók a hazatért írók. Esetleg Papp Tibor még az, aki immár többet tölt az év hónapjaiból Budapesten, mint Párizsban. Mi, fogyó létszámú többiek, sűrűn látogatunk haza, jórészt bekapcsolódunk az anyaország irodalmi életébe, de nem adtuk fel külhoni bázisainkat.

Ennek kétségtelenül oka, hogy az emigráció túl hosszúra nyúlt, túl erős permanenciával telepedtünk le nyugaton. De felvethető a kérdés, nem az-e a magyarázat, hogy – bármilyen jóleső megmártózni a magyar kultúra közegében – mégis tartunk attól: kellően inspiráló-e ez az ország, akár húsz esztendővel a rendszerváltás után is, ahhoz, hogy ott új életet kezdjünk?

Sárközi Mátyás RENDSZERVÁLTÁS

Gömöri György Még mindig Gombrowicz

Vagyis Gombrowicz megalomániás lett volna? Nem, csak a maga módján néha őszinte volt. Ha valaki naplót ír, általában a saját véleményét, benyomásait mondja el a világról, vagy saját élményeit rögzíti. Különbösen is, Gombrowicz hamarosan felkel „az önimádat büszke heverőjéről” (Kosztolányi) és már a Napló második lapján belevág egyik fő témájába: a lengyelek sokrétű komplexusainak taglalásába. „Lengyelországgal szemben a lengyelek nem tudnak viselkedni” – írja, más szóval azt kárhoztatja, hogy a lengyelek azzal próbálnak imponálni a külföldieknek, hogy felsorolják nekik „a nagy lengyelek” neveit. Márpedig az, hogy Lamennaist elbűvölte Mickiewicz, Chopin világhírű zenész és Sienkiewiczet számos nyelvre fordították, nem jelenti azt, hogy ettől egy közepesen művelt lengyel európaibb lesz, illetve akár egy körömpiszoknyinál fontosabb lesz a nem-lengyelek szemében.

Gombrowicz tehát nem szenvedheti a lengyel önáltatást, önbecsapást, a külföldieknek színpadiasan előadott lengyel öntömjenezést és önsajnálatot. Elege van a lengyel mártírológiából, abból, hogy „mindenről az oroszok (németek, svédek stb.) tehetnek”, abból, hogy „mi szenvedtük a legtöbbet, mert mi voltunk a kereszténység védőbástyája a törökök, tatárok és más barbárok ellen”. Ugyanakkor azok sem imponálnak neki, akik csak világpolgárok akarnak lenni, és kézzel-lábbal ido-

mulnak a nyugati civilizációhoz. A *Ferdydurkeegyik* legelvezetesebb része a felvilágosult „Ifjú” család „ultramodern” viselkedésének a paródiája. Gombrowicz megrogzított non-konformista, akit igazán az emberi viselkedés sablonjai, biológiai-családi beidegződései érdekelnek. Színdarabjai is erről szólnak: hogyan működik az analógia a társadalomban. Hogyan lehetséges az, hogy néha akaratunkon kívül szerepet játszunk, nem vagyunk képesek ellenállni annak a szerepnek, amibe a társas viselkedés írott vagy íratlan szabályai belekényszerítenek. Ugyanakkor *Operettc.* színdarabja, amit már Budapesten is játszottak, gyilkos szatíra a huszadik század diktatúrába torkolló tömegmozgalmairól, amelyek az emberfaj biológiai testvérségének felismeréséből, illetve elutasításából keletkeztek.

Én csak egy levelet kaptam Gombrowiczról, azt is 1967-ben, amikor fordítói jogokat kértem tőle. Meg is adta őket, le is fordítottam „Esküvő” (vagy „Menyegző”?) c. darabját, de később Kaposvárt azt nem az én (magyar folyóiratban, de nem Magyarországon megjelent) fordításomban játszották. Ettől függetlenül kevés lengyel szerző hatott annyira a modern magyar irodalomra, mint ez a fanyar W.G. Mindkét kitűnő Péter, Esterházy és Nádas (akik Gombrowiczot először német fordításban olvasták) bevallottan Gombrowicz-tisztelek, vagy -rajongók, Eörsi István meg egy egész könyvet írt „Időm Gombrowicz-csal” címen, amiben kevés szó van ugyan Gombrowiczról, annál több magáról Eörsipistáról. De amíg pár éve Pályi András nem fordította le a teljes *Naplót*, a magyar nagyközönség nem ismerte ezt a kiváló és még mindig aktuális lengyel emigráns, izig-veig európai szerzőt. Akit (ha másért nem) a „magyarönbecsapás” címszóhoz igazítva ma is haszonnal lehet forgatni.

Bár nem vezetek irodalmi évforduló-naptárt, a napokban eszembe jutott, hogy éppen negyven éve halt meg Witold Gombrowicz. Es mivel a huszadik század jelentős részének egyik meghatározó író-egyénisége volt, illeendő pár szót szólnom arról, hogy miért tartják számon nemcsak a lengyel, hanem általában az európai (de a dél-amerikai) sőt, a világirodalomban is.

Először nézzük az életrajzi tényeket: született 1904-ben egy vidéki lengyel kisenemesi családban. Varsóban járt iskolába és itt aratta első irodalmi sikereit, szürrealisztikus, furcsa novellákkal. Itt írta meg első, fergetegesen mulatságos regényét, a *Ferdydurkét* is. 1939-ben egy lengyel óceánjáró fedélzetén elhajózott Argentínába. Közben kitört a háború és Gombrowicz nem tért vissza önkéntesnek, nem csatlakozott egyik a németek ellen harcoló lengyel hadsereghez sem (legalább három ilyen volt). Az ötvenes évektől újra jelentkezett emigráns folyóiratokban. Jóval később, nyolc évvel a háború után tért vissza Európába, 1964-ben Venceban, Dél-Franciaországban telepedett le, itt érte a halál 1969 júliusában.

Gombrowicz leghíresebb (leghírhedtebb?) művének három kötetben kiadott naplóját tartják. Ezt a naplót 1953-ban kezdte, ezekkel a szavakkal:

Hétfő

Én.

Kedd

Én.

Szerda

Én.

Csütörtök

Én.

Áldott asszonyom

Tömszin totyogtál,
kicsi pingvin.
Kacsáztál – csisz-csossz – át az utcán,
Vigyázva léptél át a buckán.
Gólya nem hozta volna jobban,
Úgy vitted őt, ringó hajódban,
S azon a két vékonyka lábon
Áthoztad óperenciákon –

Járásod sosem volt oly könnyű,
mint mikor hordtad terhedet –
s a föld mégis csak tealattad,
csak tiértetek remegett.

Gyermekünkre

Micsoda izzás, gyönyör heve szül meg,
a testek s lelkek egyé hogy hevülnek,
míg megfogansz egyetlen kis petében,
az ezertitkú, forró anyaméhben,
mely varázslatos, csöndes csoda-lombik,
hol minden épül s minden újrabomlik,
téged-szolgálón zsonganak a sejtek,
az idegek – s a gondolat, a rejtett
bűvészanyag, mely elmévé szilárdul
kis fejedben osonó fényből, árnyból...
Ó, mennyi hő, ó, mennyi elemésztő
Forróság kell – és mennyi a merész nő,
Ki tudva tudja: beleég a hőbe,
S a kint is tudja, tudja jó előre,
És mégis lágyan odaadja testét,
Hogy éretted, kis gyermek, jól szeressék,
És már a násznál, csókok közben, titkon
Reád gondolva örvendez a titkon,
S a férfira sugárzó édes vágyban
Már édesülő édesanya-vágy van,
S a csitri lányok naplófüzetében,
Mit rejtgetve őriz szent szemérem,
A friss ruhában, fényre fésült hajban,
Az első jóban és az első jajban
Már ott vagy te, ott van vágy-írta képed,
Mert minden, minden érted van, teérted.

Micsoda izzás, gyönyör heve szül meg,
A testek s lelkek egyé hogy hevülnek,
Míg megfogansz egyetlen kis petében,
Az ezertitkú, forró anyaméhben,
Micsoda hő, olvasztó napmelegség,
Hogy életed ott titkon megszülessék!

S micsoda semmi, hideg perc elég már,
Egy lőtt golyó, vagy széttépett idegszál,
A vérerecske pattanó halála –
És kezed hűl, s nem nézel már anyádra,
S amíg az óra néhányszor ketyeg még,
Elvész belőled jövő és melegség,
És visszahullsz a formátlan anyagba
— fehérje, mész – s emlékszünk hajadra,
Tekintetedre, gyermekünk, szemedre,
Ahogyan néztél, szinte már nevetve,
És emlékszünk még hangodra, hogy felírt,
Sírás még úgy nem vidított föl senkit...

Már emlék vagy – már hűlt anyag vagy régen,
Neved, ha van, csak vegyi képletképpen,
És nem vigasz, hogy itt vagy, lent, a földben,
És nem a mennyben – szent, de hideg ölben.

Varietas delectat

Valóban, csak egyszer halok meg, és mégis
Más lezuhanni a tizenharmadik emeletről
És más befulladás télen a Dunába és más
Sziklaomlástól megköveztetni és
Megint más, ha tőrszúrás döfi át gégem
És mint borosüvegből kotyogva az ital
Gorgolyogva, vörös-habosan elfolyik életem –
És megint más karóba húzatni és más
Áramütéstől, elégett szívvel megmeredni feketén
És újfent más hernyótalp alatt daraboltatni,
Benzinben ellángolni elevenen, hajszálanként,
Fölkunkorodni az aszfalton mint a szalonnabótt,
Vagy tízezer kilós gépkalapács alatt
Fehérje-péppé visszafülni ismét –

Még a halál is milyen iszonyú gazdag!

Paráznaság

Hát persze, hogy parázna vagyok, még a
gyümölcs
húsába is úgy harapok,
és úszni a bő erejű és ellenálló testű folyóban
is úgy úszom
és tekintetem a más szemekben úgy mártja
meg magát;

hát persze, hogy parázna vagyok, ivarérett
jelzőket nyilazok ki a világba,
és azon tűnődöm ébredés előtt,
milyen gyerekem lenne,
ha nyírfá,
ha az ősz,
ha a láng,
ha szűz
lenne az anyja.

Bodor Pált nem volt könnyű visszacsalogatni
a költészet örökzöld televényeire. Talán úgy
gondolta, az Irodalmi Jelen szerkesztői egy
idő után úgyis feladják, s nem fogják folyvást azzal
zaklatni, hogy olvasson fel pár verset, s beszéljen
arról, amiről úgy gondolja, most beszélnie kell. Az
is lehet, valóban végtelen precíz, és komolyan
önkritikus, rendkívüli író, s ez utóbbi a valószínűbb,
aki addig nem akart a mikrofon elé állni, amíg nem
állt össze, hogy pontosan mit kell most mondania.
Én talán már feladtam volna, de a főszerkesztőnk
hajthatatlan volt, s utólag belátom: jogosan.

ELSŐ RÉSZ

A versek erősek és kemények, szembenéznek élettel, s az
élet elidegeníthetetlen és veszedelmes tartományával, mely
mindnyájunk előtt ott van: a halállal. Igen, az itt elhangzó
versek nagy része, amolyan „halál-vers”; de talán több is
annál. Bodor Pál elmondja a beszélgetésben többek közt azt
is, hogy ő tulajdonképpen közel három évtizede nem publikált
egyetlen költeményt se. De írt, s most is ír, naponta, to-
vábbszöve egy végtelen kommentárt. Mert Bodor Pál szerint
– és ez volt az interjú legmegrázóbb része – az ő költészete is
lényegét tekintve kommentár volt. Kommentárok élethez és
halálhoz, melyek (hangsúlyozottan) szerinte nem voltak
„igazán kiemelkedőek”, s így inkább a publicisztika felé ment
el.

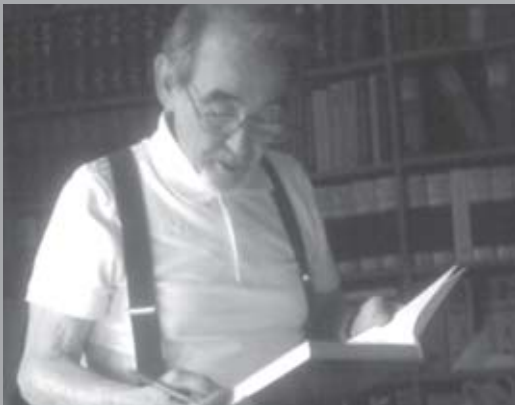
Amikor a Kriterion (1979) első kiadása után, a Magvető
(1986) és a Balassi Kiadó (1994) – bizonyosan a szerzői in-
tenciót követve – kiadta Magyarországon az Apám könyvét,
Bodor Pál egyik legfontosabb művét, akkor ellentétben az
erdélyi kiadással, kihagyták a kötet elejéről a verseket. Pedig
itt vannak azok a versek, melyek Bodor Pál valóságából a
legtöbbet tárnak fel, melyek, ha csak kommentárok is, úgy
kommentár voltukban feltáruló kapuk a megértés tágas ter-
meibe. A felvételeken ezekből a versekből is hallunk a szerző
előadásában.

Ki is tulajdonképpen Bodor Pál? Sok mindent elárul már
az is, ha csak annyit mondunk, amit a bárhol megtalálható

Teljes élet – Beszélgetés Bodor Pállal otthonában –

BODOR PÁL főbb művei: Kék folt (1981);
Svájci villa (1985, később három magyar és két
német kiadás); Haldoklás anyanyelven (1987);
A hisztéria szükségállapota – kellemetlen ké-
zikönyv Romániáról (Álnéven jelent meg Bécs-
ben); Az olvasás ihlete (1988); Hazába kiáltott
szó (1989); Hogyan kell kastélyt építeni?
(Három kisregény, 1989); A hisztéria szükség-
állapota (1990); Erdélyi portrék (1991); Apám
könyve (1994) Add magad hozzá a világhoz
(műfordítások, parafrázisok, kommentárok
versben és prózában).

Díjai: Déry Tibor-díj (1988); Opus díj (1989);
Fehér Rózsa díj (1993); Szabó Zoltán-emlékdíj
(1994); Demény Pál Emlékérem (1994);
Aranytoll (1996); Kisebbségért Díj (1996);
Romániában az Írószövetség költészeti díja
(1969) és prózai díja (1981).

életrajzok felsorolnak: „A Svájci villa, a Kék folt, az Apám
könyve című művek szerzője Budapesten született, 1930.
július 28-án. Egyetemi tanulmányait Bukarestben és Ko-
lozsvárott végezte, miközben több napilap szerkesztőségében
is dolgozott. 1946-tól a Gaudeamus című temesvári diáklap
szerkesztője volt, majd a Magyar Népi Szövetség bukaresti
lapjának és a Romániai Magyar Szónak volt a munkatársa,
1948–51-ig pedig Kolozsvárott dolgozott az Igazság
szerkesztőségében.

1951–67 között belső munkatársa volt az Utunk című fo-
lyóiratnak, majd az Irodalmi Könyvkiadó magyar részlegé-
nek főszerkesztőjeként és a Kriterion Kiadó főszerkesztője-
ként tevékenykedett. A bukaresti televízió magyar nyelvű
adásának léte is az ő nevéhez fűződik, mely területen 1970–
79 között dolgozott, az azt követő három évet pedig az Előre
munkatársaként töltötte. Az 1936–83 közötti romániai
időszak után Budapesten telepedett le. A Magyar Nemzet
rovatszerkesztője lett, Diurnus álnéven szerkesztett éveken
keresztül napi jegyzetrotatot, 1991-től pedig a Népszabadság
főmunkatársának számít.

A Magyar Nemzet Alapítvány kuratóriumának elnöke
(1990. augusztus–október), a Budapesti Média Intézet főtá-
nácsadója. 1989-től 1994-ig a MÚOSZ elnökségi tagja, 1991–
93 között pedig elnöke. Az Európai Újságírók Szövetsége
magyar tagozatának elnöke. Az Írószövetség választmányának
tagja.

A felsorolásokhoz mégis sokat hozzátesz egy ilyen beszél-
getés, ahol kiderül, hogy az évek mögött egy élet térképe
húzódik – hegycúsaival és völgykatlanjaival. Amikor meg-
jelenik a Magyar Nemzetben közölt Diurnus jegyzetek válo-
gatása, Lengyel László ezt írja az előszóban: „Diurnus példát
mutatott arra, hogyan kell áttörni nemcsak a közönyt, az ér-
dektelenség és az írástudatlanság vastag falát, hanem arra is,
hogy kell az ezerarcú közönségnek írni.” – és ez máig aktuális.

Mert amiről itt beszélt – Magyarországról, Erdélyről, ki-
sebbségi létről, irodalomról, életről, globális lehetőségekről
és katasztrófákról, és saját családjáról – az egy irodalomban
benne élő, teljes életű embert mutat föl, aki mellé nekünk –
fiataloknak – alkalmanként, újra és újra, le kell kuporodni, s
figyelni, hallgatni, és tanulni.

Weiner Sennyei Tibor

Mese a fehér rongyról

Mielőtt még asztalterítővé változott, a fehér rongy olyan szabadon lobogott a szélben, mint az ország nélküli zászló. Sokáig lengett így, céltalanul és üresen. Aztán valaki meglátta, gondolt egyet, s a konyhaasztalára terítette. Am ez nem volt elég neki: puha testét piros kockákra rácsózta. A fehér rongy szabadsága odalett. Hogy meg ne szökjön, jó nagy kövel lesúlyozták. Aztán valaki meglátta, gondolt egyet, s a konyhaasztalról kövestül egy galériába cipelte. Sokan elhaladtak már mellette, de nem figyeltek föl szívdobogására a súlyos kő alatt. E dobogás a szabadságot idézi, a szelet és a Nap melegét.

Margitszigeti rondó

Hagyatékod, Margitsziget,
akár egy rozsdás, ósdi zár,
a mondatokra jól vigyáz:
a hídon túli zöld liget
az egészből csak egy csipet,
ám felduzzasztja a hiányt –
hagyatékod, Margitsziget.

Körbetekert, mint a zsinag,
fogva tart a növényvilág,
lekötöz a tavalyi nyár;
és nem nyugszik, szúr az ideg –
hagyatékod, Margitsziget.

Lily
Tök király! Ezt ki írta?

Fater

Azért József Attila nagy költő volt. Persze ezeknek az se kellett volna. Én is hiába küldtem verset egy csomó helyre. Mondta is a múltkor a nejem, hogy nézd, Lajcsi (mert így hív a drága), hatvan évig megvoltál ezek nélkül, most minek akarsz föltűnősködni!

Bundus

Heló! Nagyon fasza ez az írás, különösen az a rész tetszik, mikor azt írja: Hogyha egy nőt nagyon ösztökélnek, végül nekimegy egy ősz tökének.

Csele

Jól mondjátok. Itten van ez a József Attila, van neki az a másik verse, amikor a pasi ül a víz mellett, azon meg valami tök vagy mi úszik, gáz az egész, és rohadt hosszú. Én azt bírom, amikor egy vers egyből bevág. Hogy is mondják In medikus rés (vagy medika rés? Na, az jó volna!) Szóval ilyesmi.

Egész nap a számok, reggeltől estig, egész nap és néha még éjszaka is, álmában. A számsorok és a műveletek és a százalékok, kimerítő, ez az igazság. Csakhogy neki éppen arra van szüksége, hogy kimerüljön a számoktól és a szorzóktól, ez a másik igazság, ugyanis csak akkor érzi, hogy valami fontosat végez, ha kalkulál és spekulál, egyedül ilyenkor bizonyos benne, hogy része a vérkeringésnek, része annak a szédítő, „globális” lüktetésnek, annak a rabul ejtő dinamikának, amelyben óráról órára, nem ritkán percről percre változnak a dolgok, pörögnek az események. Valahol valami történik, és ha csupán egy ezredmásodperccel előbb szerez róla tudomást, mint mások, akkor az neki sokat jelenthet, nagyon sokat. Neki és a megbízóinak természetesen, akiknek számol, akik miatt figyel, és akik érdekében spekulál. Ez nem munka már, ez szenvedély, de erre van szüksége, erre a szenvedélyre, mert ennek hevében érzi csak igazán, hogy létezik, hogy jelen van, hogy része a pezsgésnek.

Olyasmi ez, amit a megbízói is értékelnek, persze csak a maga pontos értékében. Azon felül nem, hiszen ezek a bizonyos megbízók értenek a számokhoz, elég jól, és tisztában vannak azzal, hogy mi mennyi, és hogy éppen mennyiért éri meg. Ami viszont megéri, annak megadják az árát, de csak az árát, többet nem, egy garassal sem.

Neki azonban nem kell több, nem ez az, ami számít, hanem a műveletek és a valószínűségek és a lehetőségek, mert tudja, hogy ha helyesen koncentrál, ha jól végzi a dolgát, ha önmagát maradéktalanul feloldva, teljességgel benne van az áramlásban, akkor a lehetőségek – szinte – végtelenek. De csakis akkor, ha elég erős a jelenléte ebben a lüktetésben, hiszen csak és kizárólag ebben az esetben találják meg őt a lehetőségek, és ekkor ő felismeri őket, azután pedig jöhetnek ismét a számok és a műveletek és az ellenőrzések, majd legvégül, a kontrollszámítások után a megbízók értesítése, hogy megvan, előállt a következő esély, itt az újabb lehetőség, amelynek valószínűsége ennyi meg ennyi, de amelyben tulajdonképp holtbiztosak lehetnek.

Így megy ez a számokkal és a számításokkal és a megérzésekkel.

A megérzések felbecsülhetetlen szerepet játszanak ebben az egészben, ezek jelentik a fölényt másokkal szemben, egyedül ebből a fölényből születik meg az előny, a tized-, század- vagy ezredmásodpercnyi előny, amelytől nemhogy sok függ, hanem minden – mert hiszen számolni és kalkulálni és koncentrálni ők is tudnak, a többiek, ám nem mindegy, hogy mennyi idő telik el, amíg az ember a változásokra reagál. Persze, a számokkal sem tévedhet, és persze, a kalkulációban sem követhet el hibát, a legfontosabb mégis a megérzés, ennek mindig, mindennél pontosabbnak kell lennie, és számára ez jelenti az igazi kihívást, erre kell minden tekintetben felkészülnie.

Mindezek után pedig az is elmondható – mert hiszen nemcsak érthető, de magától értetődő most már –, hogy akármilyen kimerült a nap végére, a gyakorlatokat nem hagyhatja ki, nem számít, hogy kimerült-e, vagy talán éhes, a tajcsi gyakorlatokat sohasem mulasztja el. Munka után először az Augartenbe megy, és a fák között tajcsizik egy álló órán át, energetizáló gyakorlatokat végez, és tulajdonképp a munka részének tekinthető ez is. Mert az igazság az, hogy számára nincs más, csak a számok, az egyenletek, a megérzések, csak ez, szóval csak a munka, és ha épp nem dolgozik (mert enni és pihenni és aludni, sajnos, mégiscsak kell), akkor pedig készül a munkára. Amikor a könnyű, kizárólag növényi eredetű ételét fogyasztja, az is a felkészülés része. És amikor a Ringen haladó taxi hátsó ülésén ül, és viszik az Augartenbe, az úgyszintén felkészülés. Vagy amikor leoltja széles franciaágya mellett az éjjeli lámpát, hogy azonnal, egy perc alatt elaludjon, akkor ezzel ugyancsak a munkához gyűjt erőt.

Az esti tajcsi felkészíti és formában tartja egész lényét, hogy minél hatékonyabban eggyéváljon az áramlással, amelyben a számok, a műveletek, a számítások kavarognak, és amelyben csak a megérzés segít eligazodni, más nem. Egész nap a telefon, a monitor, a billentyűzet, és egész nap az özönlő ajánlatok és kínálatok, a rábeszélések, hogy ilyen kötvény, a

győzködések, hogy olyan részvény, és a tippek, hogy ennyiért, meg hogy annyiért, és ilyen százalék, meg olyan százalék. Szüntelenül figyelnie kell, jelen kell lennie, hogy a lehetőségek és ajánlatok és félrevezetések sűrűjében ne vesszen el, és ne vezessék félre, és ne térítsék el, mert csak így találhatja meg az egyetlen, az egyetlenegy, a tökéleteset. Ha elfárad, ha csak egyetlen rövid pillanatra kihagy az ébersége, máris elszalasztotta az egészet. Emiatt van szüksége arra, hogy a legjobb formában legyen, mindig a lehető legjobb formában, és ezt elsősorban a tajcsi gyakorlatokkal érheti el. Esténként egy óra az Augartenben, a fák lombjai alatt, így tartja magát

formában, és így jut a képességei legtetéhez. És ezt a megbízók is díjazták, persze csak a maga precízen kiszámított, pontos piaci értékének megfelelően.

Amikor a tajcsi gyakorlatokkal végez, jön érte egy másik taxi, amely hazaviszi, haza a

villanegyedbe, ahol a hatalmas háza áll, a luxusház, amelyben egyedül lakik. Egyedül éli az életét, ezt a kifinomult, talán túlzottan is kifinomult életet, amelyet minden mozzanatában gondosan megtervezett, és amely közel áll a tökéleteshez. Jobban mondva, közel áll valamiféle élettelen tökélethez, és aki hibát akarna találni benne, annak alaposan meg kellene erőltetnie a képzeletét. Hiba ugyanis alig van ebben az életben, ebben a számokkal vezérelt művészetben. A hibalehetőségeket valóban minimálisra szűkítette, ami nem véletlen, hiszen a hibákért nagy árat kell fizetni ebben a művészetben, ebben a műfajban a hiba nagyon nem éri meg.

Sem neki, sem pedig a megbízóinak, a rejtélyes „befektetőknek”.

A könnyű reggeli, a másodpercre pontosan érkező taxi. Azután a kimunkált és precíz egyensúlyban tartott összpontosítással telő órák az irodában, a történések és folyamatok és változások kifinomult érzékelése és követése, a meghozott döntések borotvaéle. Majd ismét a másodpercre pontosan érkező taxi, a tajcsi gyakorlatok a park fái között, azután újabb taxi... és végül a lefekvés előtti üres órák a tágas és üres emeleti szobában. Erről azonban, az utóbbiról semmi többet nem lehet tudni. Ezekről a lefekvés előtti órákról semmi közelebbi nem tudható, csupán hogy későn, nagyon későn oltja el a lámpát. Vagyis szinte már hajnalodik, amikor végre elnyomja az álmot, úgyhogy csak keveset, szinte alig alszik. Ettől eltekintve azonban, ez az egész mintha valóban hibátlan lenne, és mintha valóban: tökéletes.

Mégis, ha minden erőnket összeszedjük, ha igazán koncentrálunk, és ha a végsőig összpontosítjuk a figyelmünket, akkor mégiscsak találhatunk egy aprócska, alig észlelhető, szinte jelentéktelen részletet, egy csaknem elhanyagolható mozzanatot. Pontosabban, egy apró mozdulatlanságot, amely ezt a hibátlan mégis kibillenti. A tajcsi gyakorlatokra kell irányítani a képzeletünket, az Augarten árnyas szögletére, a távoli, szűrt lámpafényben úszó fákra. És ahogy a fák alatt tajcsizik egymagában: a jól begyakorolt, hajlékony, hullámzó mozgásra. A lassan áramló mozdulatsorra, az ezerszer elismételt táncra. És ekkor, ezen a ponton kell feljebb emelni a tekintetünket, fel a szűrt derengésbe, a faágakra. Mert ezek közt a szűrt fényben fürdő, nem mozduló ágak közt egy másik, egy parányibb mozdulatlanság lakozik, egy feszülten várakozó mókusé, ahogy az egyik lehajló ágon lapul és figyel... mintha az alatta hullámzó gyakorlatokat nézné... Persze, nem a gyakorlatokat nézi, nem csak azt, mert valamiképp mindenre kiterjed a figyelme, a teljes lényével érzékel mindent, ami történik. Mintha a dolgok gyűjtőtégye, vagy mintha a történések fókusza lenne a lénye: gyűjtőpont, amelyben minden egybefut.

És hát itt, ebben a jelenetben van az egyetlen apró hiba, melyet az égadta világon senki nem vehet észre; a legkevésbé ő nem, természetesen. Mert annyira ki van számolva az egész, és látszólag minden annyira tökéletes. Így tehát nincs róla fogalma sem, hogy a szűrt fényben fürdő ágak közt rejlik a részlet, amelyen a precíz rendszer megbukhat.

És miközben a tajcsit végzi, nemhogy az erdőt, de a fákat sem látja.

Nem veszi észre a lehajló ágat.

Danyi Zoltán fordítása

Bárdos József

VALOGATOTT COMMENTJEINKBŐL*

(Irodalmi fórum)

Béla13

Én is tudok egy jót. Ideírom, hátha valaki nem ismeri. Az én rózsám ha felül a lovászra, csodálja azt Kolozsvar és Kovászna! Lovász gyerek nem nyüstöli hiába: Füstölög a vörös ... szárú pipája!

W. Scott

Valaki löje már le ezt a Béla13-at! Ez a mániája. Minden fórumon regisztrál, és beírja a hülyeségeit. Ezt a Kovásznát is már vagy hatszor olvastam.

Giza

Bocs, Bundus, én nem találok azt a két sort! Melyik részben van?

Béla13

Te Scott! Mi a közöd van neked ahhoz hogy ki mit ír,és hova!!!!??!?!?! Lerí rólad hogy egy gyökér csávó vagy!

Menyus

A jó versnek sztem van valami taktussa vagy mie. Én nemigen szokok olvasni, de a csajom mindig zsór, hogy írjak, mer ő attól tud begerjedni. Hát ezér van gyakorlatom vazze bene.

Kritikus1844

Ez a vita is mutatja, hogy óriási léptekkel halad irodalmunk a szabad, demokratikus művelődés pályáján, és ami néhány éve még lehetetlennek látszott a haladás ügyében, az napról napra megvalósulni látszik hála a modern médianak és főképp az Internetnek. Azonban korunk jelszavát, a „haladás”-t sokan eltévesztik, midőn e vágytól >>>>>

A változás nem a történetben van, hanem a felismerésben. Mégis, egyre nehezebb kitapintani, mi volt a történet és hol volt, kiben, vagy helyesebben kikben lakozott a felismerés akkor, amikor végérvényesen és megismételhetetlenül létrejött a változás, elindult, jobban mondva megindult, mint a vízcseppek a hegy mélységes fekete gyomrából, hogy elérjék a pólusuk másik felét, anyjukat és szeretőjüket: a tengert.

Végtelen idő óta nézett maga elé, alighanem ezt kéne, hogy írjam, végtelen, pedig nincs végtelen idő, mint ahogy az univerzum sem végtelenebb és tömörebb, mint egy gyémántban a szénatomok, mégis az ő nézése azt sugallta, hogy nem volt kezdete, és ha valaki, valamiféle erőszakos külső tényező véget nem vet neki, akkor bizonyosan soha nem fogja abbahagyni sem. Ám mégis ez volt a vége a történetnek. Valamennyien tudhatták, hogy innen már nem juthatnak tovább. Ott gubbasztottak körülötte, a hívei vagy szerelmei vagy szeretői, már én sem tudnám megmondani, és figyeltek élesen, mint szike a császármetszés idején, és csak ők lehettek biztosak abban, hogy a változás részei.

Az intézet kertjében még az eldugott kamerák üvegszemei is közvetítették felénk azt, hogy hiába tudományunk fekete és önmagát megmenteni szándékozó kétségbeesett próbálkozásainak sorozata, íme ez a maréknyi örült, ez a néhány szerencsétlen fattya sötét társadalmunknak, akárhogy is, de: megcsinálták.

Nem mertem elmondani senkinek gondolataim, pedig az első perctől fogva figyeltem őket, láttam, vagy később megtudtam a történet szinte valamennyi részletét, mégsem ülök ott, kint a kertben, ő körülötte, vele, benne, hanem itt vagyok a falak túlsó oldalán, fehér köpenyben, amiként kezdtem, úgy fejezem be. Minket megfojt majd az idő, meghalunk, mert elaltatnak, amikor már bizonyíthatóan túl öregek leszünk tudásunk alkalmazására, mert ez a törvény, az indok mindössze ennyi lesz, és nem lesz alkalmunk vitatkozni, ők pedig akkor is, most már mindig, ott lesznek, együtt és elválaszthatatlanul, megmerevedett aranykort harcolva ki maguknak, iszonyatos áron. S én csak nézem majd a képernyők vibrálását, néha szólítanak, talán nem is engem, hanem az ő részüket, aki én vagyok, s az ő részük, aki én vagyok, majd megy, végigjárja az intézetet, végigmegy a cellákon, a magánzárkákon, jelentést ír, igyekszik arca mögé bújni, részt vesz és véletlenül sem gondolkozik. De az „én“, az itt marad! Itt, és figyeli a képernyők vibrálását, azt, hogy ők ott vannak, ott, most is a kertben, néhányan ugyan, s köztük ő, ott, ugyanazzal a látszólagos örülettel szemében, valójában pedig zseniális tisztánlátással, amellyel mindig is rendelkezett. Már akkor is, amikor elsőként találkoztam vele, s tudtam, vagy legalább is sejtettem, hogy a végzete lesz ez, valamenyiőnk végzete, ami az „ő“ felismerése.

★

Az ápolónő riasztott, hogy letépi a lepedőket az ágyakról, két csücskét összefogja, és köpenyt formál belőle. Majd, mint akit senki nem tud visszafogni, mint aki gyilkolni készül, kirohan a kertbe. Odasiettem.

A folyosók neonjai végigkarcolták arcomat. Lehetséges megoldások sorozata szaladt végig tudatomon, receptek, nyugtatók nevei, vizsgálatok számai, és a jó öreg elektrosokk vibrálását hallottam már előre fülemben. Összegyűlt a nyál a számban.

Amint kiértünk a két fogdmeggel és az ápolóval az intézet kertjébe, láttam, hogy megsüllyed az egyébként biliárdasztalhoz hasonlatosan vízszintes kert, és lejteni kezd, és ő, mint a fekete nyolcas a rövid játék legelején, veszttül

gurulni kezd, csillogva pörögni, a lejtő sarkában lévő fekete lyuk irányába. Teljesen meztelenül, nyakában a lepedőből formált köpennyel nekiindult. Utána rohantunk, az ápolónó már az elején lemaradt, a két fogdmeget valami angyal gáncsolhatta el, míg én egyre gyorsabban és gyorsabban szaladtam lefele, neki a fekete lyuknak, ő utána, már majdnem utolértem, amikor elkezdte karjait le-föl, le-föl csapkodni, mintha szárnyai lennének, mintha repülni készülné, és a fekete lyuk egyre közelebb örvénylett, egyre nagyobbnak tűnt, én pedig megragadtam egyik karját, de ő csak tovább le-föl,

már velem együtt, le-föl, le-föl, sikoltani akartam, ahogy lebegtem belekapaszkodva, de nevetni támadt kedvem, nevetni. Aztán közvetlenül az örvénylő fekete lyuk előtt felemelkedtünk, ő csak csapdosott, tökéletesen meztelenül, a szél belekapott csodálatos köpenyébe, én karjába fogództam, és

az intézet fölé repültünk, körözve, szépen süllyedni kezdtünk, egyenesen a fekete lyuk felé, aztán nyílegyenesen, mintha előzetes megfontolás és jelzés nélkül történt volna, pedig úgy tűnt, mintha mondott volna valamit, mintha sugdosott volna, csak már nem tudom mit, nem emlékszem, melyek voltak a szavai a sok szó közül, amely a nyelvben használatos, amely akkor oly fontosnak tűnt, melyben benne foglaltatott a megfontolás és a végső katasztrófa előtti jelzés... levetettük magunkat.

Három hétig feküdtem a kórházban, s még háromig írtam a jelentéseket, hogy miért szaladtam teljes erőből bele egy fatörzsbe az egyik betegem oldalán, fejfel ráadásul.

Mindvégig az újabb találkozásra készültem.

Tudtam, hogy vár. Tudtam, hogy nincs más, aki ugyanazt látta, amit én. Tudtam, hogy repültünk, még akkor is, ha az úgy tűnt, mintha nekirohantunk volna egy fának.

Amikor visszamentem az intézetbe, nem övele kezdtem rögtön. Nem akartam, hogy gyanút fogjanak. Nem akartam, hogy gyanút fogjon, hogy tudom.

Egy ablak előtt ült. A teremben nem volt rajta, rajtam, és a kamerán át minket figyelőkön kívül senki. Mondhatnám: ötszemből voltunk.

★

Úgy terveztem, hogy szépen, nyugodtan mellé lépdelek, megkérdem, hogy van, jegyzetek a noteszembe és megteszem azt, amit a főorvos az én javaslatomra, valamennyi doktor beleegyezésével szigorúan megtiltott. Papírt és tollat adok neki. Papírt és tollat. A lehető legnagyobb szabálysértésre készültem tehát, a szakmám és életem kockáztatásával. Lépés. Lépés. Megáll. Kérdez. Közelebb. Lehajol. Mintha pulzust, mintha szívritmust. Odacsúsztat. Kiegyenesedik. Hátrébb lép. Még kérdez. Még hátrébb. Ki, és meghajol. Ennyi. Így gondoltam, de ahogy előrébb léptem, ő felugrott a fotelból, odarohant hozzám, teljesen meztelenül, nyakában a lepedővel, átölelt, és nagyon gyorsan nevetek mondott, hogy szinte összefolytak, hogy szinte teljesen egy, egyetlen névnek tűntek, de négy név volt, négy talán sosem létező női név, rögtön tudtam, női nevek, de mielőtt bármit kérdezhettem volna, berontottak a fogdmegek, az ápoló beadta a nyugtatót. Még tartottam, még öleltem, ahogyan lassan elernyedtem, éreztem a könnyei koppanását fekete cipőmon.

Ragaszkodtam hozzá, hogy én csináljam végig rajta az elektrosokk kezelést. Nem tudtam, hogy mit teszek pontosan. Kiegyetem a bánatot? Igen! Hol vagy, bánat? Hol? Gyere, bánat! Perzselődj!

Vagy megölöm, és az, az biztos, hogy neki áldás lesz. Már régóta csak haldoklott, olyan rég volt, hogy elvettük tőle a papírt és a tollat, olyan rég. De nem tudtam megölni, bármilyen magas volt is az áramütés, életben maradt. Nagyon szerettem ekkor már, nagyon.

Menyus

Nézdd, Okoska, a ritmust én írtam! A csele azt a hüjeséget írta a medikáról.

Csele

Most nem ezért vagy azért, én nem sértegettem senkit. De ha annyira nem tudnék helyesen írni, mint a Menyus, hát nem pófáznék itten.

Ibi

Én azt szeretem, amin olyan jól el lehet szomorodni. Hull az elsárgult levél, meg ilyenek. Tökre zokogni tudnék tőle.

Menyus

Ijen szar bilentyűzettel te se volnál job! Te is inkább belém kötsz, mint véleményyt írniál. Szeretném látni, ki vagy ?!
Iltve nem is vagyok rád kíváncsi. Na csá.

Kritikus1844

Már azon fokára mégis eljutottunk a műveltségnek, hogy a szomorú panasz szavát irodalmunk süllyedése fölött egy

Szókratész beszéde magához

„Mennyi mindenre nincs szükségem.“
Diogenész

Dühöng a nép, a piacon vízzel öntözik
A felforrósodott kövezetet. Fordítsunk
Hátat e mérgező jelennek: a szél
Boros lelkünkbe fúj, a víz cseppjei
Pihenőt ajándékoznak a fáradt elmének.
Csak azt akartam, hogy lásd
Ablakodon át az új világot! Tengernyi
Végtelent, mely előtt nem illik a szó,

Tört kancsó minden gondolat.
A test ráng, a többi mégis halhatatlan?
Mintha valaki intene a távolból: de te
Visszafordulván is maradsz.
Legyen a félelem kevesebb, mint e ruha itt: hisz
Most e nehéz kékség közös halójába hullsz.
Ragadd hát önként
Magadhoz a méregpoharat.

Szent Orsolya

„Pedig éjszaka van.“
Keresztes Szent János

Minden a főzéssel kezdődött.
Mert alkímia minden valódi tett.
Ismered a lángot, mi a konyhából
Indulva elemésztette éji házunk?
Vacsoránk tündöklő örvényei
Közepette láttam meg az Angyalt,
Ki az ablakban ülve, félelmes
Mosollyal kerubi arcán

Kísértette gyenge létem.
Én akkor megszólítottam.

Az asztaltól felállva, némán
Ledobtam magamról ruhámat.
Rohantam az ismeretlen éjszakának,
Feledve a sok unt aranyat, pénzt!
Otthonomtól elszakadva
Karsztos, forró hegyeket kívántam.

Szent Eulália

Amíg éltem, puha növényeket ültettem,
És csak néztem, zöld húsup
Hogyan tölti be a szűk, huzatos szobát.
Csodáltam a holdat, az akácost,
Férfiak kemény derekát. De minden
Pillanatban a holnapra gondoltam,

Arra, hogy én is majd meghalok. Mert
Az Angyal léte egyre csak nő, növekszik.
Ébredéskor gyakran láttam őt.
Hajnali órán, egyedül.
Tudtam, hogy ott jár az utcákon, a piactéren.
Arany szíjában kés lapult.

új, fényesebb irodalmi korszak hírnökének tarthassuk. Nálunk a jelenkor gyalázása kritikai fecskesző gyanánt tekinthető, mely a közeledő irodalmi tavasz elődala.

Feryke

A feleslegesen fikázókat utálom, akiknek nincs ötletük, csak kritizálni tudnak! Fogadni mernék, hogy egyébként meg szar, uncsi az életük, de itt élük ki perverzitásukat, hogy „jól beolvassanak“, lássa mindenki, hogy mekkora „machok“!

Fater

Figyelj, Pircsi! A legjobb, ha az ember kocog húsz percet lefekvés előtt. Nekünk ez a nejemmel nagyon bevált. Utána úgy alszunk, mint akit fejbe vertek. Jobb mint a mindenféle patika.

** Nemrég közöltük József Attila Külvárosi éj című versét. A vershez érkezett hozzászólásokból válogattunk. Bízunk benne, hogy olvasóink is hasznosnak találják. (Például álmatlanság ellen!)*
A szerk.

fölhevülve haladni akarnak ugyan, de mintegy kórtól meglepve a haladásnak ferde irányt adnak.

Bundus

Most tetszett, vagy nem tetszett?

Pircsi

Engem nagyon megfogott a vers, mert én se tudok aludni mostanában, csak forgolódom, forgolódom, és mindenfélék eszembe jutnak. Biztos a költő is így lehetett ezzel.

Borz

Ez a József Attila az a komonista? Már megint nyomat ják?

Okoska

Jól mondja a Csele, a versben a „ritmus“ a legfontosabb. Meg hogy legyen valami szép „mondanivalója“. De ha megnézitek, mikkel vannak tele ezek az „irodalmi“ folyóiratok! Undorító posvány az egész. És ha megpróbálsz valami rendesebbet küldeni, tuti, hogy le se ízelnek. A múltkor is küldtem ezeknek a „pályázatukra“, meg se említették. Le van ez előre zslugázva.

(Folytatás az 1. oldalról)

– Otthonos, kellemes meglepetés az Éneklő folyó. Mintha hazatértem volna a folyó, a tavak, az erdő és mező mellé a falumba, a falu határán túl lévő egyutcás tanyába. Igaz, én tizenöt évet töltöttem paradicsomi körülmények közt (nincs rádió, tévé, villany csak a hatvanas években, helyette kormos petróleumlámpa, legyek, szúnyogok, közös munkák, kukoricafosztás, liba- és kacsatömés), végtelen mesék és végtelen derű egy gyerek szemével. Pedig az ötvenes-hatvanas évek nem derű és kacagás. Mégis úgy marad meg. A gyerekkor tíz éve is ennyire képes hatni, beépül a szervezetbe, bármikor előhúzható, ha szükséges?

– Minden bizonnyal. Egy természetben élő, szemlélődő kisgyermek egész életre útravalót kap. A világhoz való viszonyomat, a lényeg, lényegtelen, illik, nem illik, szabad, nem szabad viszonylataimat ott szedtem magamra. Ha a házunktól, mondjuk, két kilométerre eldobtuk volna egy csokipapírt csak úgy a nagy anyatermészetbe, apánk bizonyára felfalt volna bennünket élevení.

De még egy pár szót az Éneklő folyóról. Nos, ezt a regényt nem a köténysebemből kaptam elő unalmamban, hanem szisztematikus gyűjtés előzte meg. Hogyan? Hát először is a Természettudományi Múzeum Könyvtára, ahol Tisza menti néprajzi anyagokat gyűjtöttem a szokásoktól, az öltözködésen át a meséig, mondákig, legendákig. Ha elővettem egy több száz oldalas gyűjteményt, és elkezdtem olvasni, világosan éreztem, vagy inkább tudtam, hogy mi kell ebből nekem, és csak ezt firkantottam le. Hát ez elég unalmas dolog, pörgős, nyüzsgő embereknek nem nagyon ajánlanám. Aztán következett a Tisza-parti létem. Ott éltem heteken át, egy tanyán, ismerkedtem a halászok munkájával, sok-sok emberrel beszéltem, csodálatos, készséges emberekkel volt szerencsém találkozni. Volt egy-két meleg helyzetem is. Az egyik halászszerber hajnalban beállított a szállásadóimhoz egy kb. tíz kilós busával, és követelte, hogy azonnal keljek fel. Nem lehetett megnyugtató. A halat egy kerti asztalra dobta, kezemből nyomott egy bárdot, és utasított, vágjam fejbe a halat. Azt feleltem, nem merem, nem öltem még ilyen nagy állatot, mire felháborítón közölte, hogy akkor viszont tűnjek haza Budapestre, de azonnal, és semmiféle regényt ne merészellek írni a halászszerberéről. Valahogy a segítségemre siettek a házigaárdák, a vége az lett, hogy „csak” végig kellett néznem az egészet, aztán időrendben visszamondani a halfelmetszés jeleneteit. Ez a halászszerber lett aztán az egyik kulcsfigurám. Sajnos már nem él, de boldoggá tesz, hogy a regényem által igen.

Tudtam, hogy nem szabad addig elkezdenem a regényt, amíg érzelmi viszonyba nem kerülök a Tiszával. Ez úgy történt, hogy azt mondtam, addig nem jövök haza, amíg meg nem történik a varázslat. A varázslat pedig nem akaródzott megtörténni. Már-már lemondtam róla, amikor kaptam egy telefont, hogy valaki elvinne motorcsónakázni, érdekel-e. Naná, hogy érdekelt. Emlékszem, többen mentünk, én a csónak orrán ültem, elég veszélyes helyzetben, szélcsend volt, a fák, mint egy nagy tükörre, rávetültek a víz felszínére. Mennyei pillanat volt, ebbe hasított bele a csónak orra, és metszette két darabra az édeni egészet. Felkiáltottam, hogy álljunk meg, forduljunk vissza, mert a következő vonattal mennék haza. Hát ilyen gyönyörű kis véletlenekből áll össze egy regény, no meg alázatból, végtelen alázatból.

– Budapesten élsz. Igaz, lépcsőzetesen költöztél, közbeiktatva néhány állomást, mégis megkérdem, hogyan bírod Pestet, még úgy is, hogy irodalmárnak egyértelműen kötelező, ami a fővárosban van, másutt nem létezik, én is megpróbáltam, azóta is félgörcsöm van, amikor fel kell utaznom. Találtál személyné szabott technikát, vagy pusztán adottság, az ember akklimatizálódik, ha szükséges?

– Tanya, falu, kisváros, nagyváros, metropolisz. Mindenhol jól érzem magam, de a két végletért, a tanyáért és metropoliszért rajongok. Elképesztően különböző és színes lét nyílik mindkét helyszínen az ember számára. Egyszer egy tanyán egy akácerdőben fél napig néztem egy pókot, hogy szó hálót, hogyan telik a napja. Izgalmas volt minden pillanat. De tegnapelőtt a Széchenyi fürdőben valóságos mozi nyílt számomra, azt hittem, nyilvános filmforgatásos vagyok, olyan elképesztően moderálták bizonyos emberek magukat. Hát itt is izgalmas volt minden pillanat.

– Mintha egyszerre olvasnék legalább három magyar író. A korai Mikszáth Az a fekete folt idejéből, Mikszáth romantikáját, realizmusát, meghatározó képi világát, a kései Körmendi Lajos nagykunsági legendákkal operáló Magán-kronikák hangját, és a szeretet felől talán Tar Sándort, aki ugyan komoran, rejtőgetve, mégis szereti, végül az olvasóval is megszeretteti szereplőit, közben kicsi gömbölyű történetekkel, mesécskékkal rakja körül a történetisélet. Az író, amíg tökéletesen ki nem női előképeit, kedvenceit, nem szívesen beszél róluk, még magának sem. Talán, hogy ne rögzüljön nagyon, hiszen annyi jó író van, az ember nem köti magát egyféle modorhoz. A kérdés az volna, érzí ezeket az ízeket az írásaiban írójukként?

– Mikszáthért, Tarért rajongok. Az Éneklő folyónál határozott elképzelésem volt a stílusról, az atmoszféráról. Nevezetesen a szociografikus, csupasz valóságot szerettem volna megspékelni a másik végtelennel, a legendák, mesék, varázslatok világával és ebben egyfajta harmóniát teremteni. Ja, és persze megszórni az egésznek a tetejét jó vastagon humorral. Remélem, sikerült.

– Milyen volt a kötet fogadtatása?

– Hát honnan is kezdjem, legjobb ha a kályhától indulok el. 2007-ben a regény különdíjat kapott az IJ regénypályázatán, volt az Alexandra könyvesházban egy ünnepélyes díjátadás,

A szenvedély hatodik szobájából nincs visszaút

Halász Margit húsz éve ír prózát. Rendszeresen publikál az Élet és Irodalomban, az Alföldben, a Jelenkorban és más irodalmi lapokban, magazinokban. Többször szerepelt a Körkép című antológiában.

Könyvei: Isten tehenei FAOSZ 1993, Forgószél JAK-Kijárat 1998, Csillagkerti szonáta Jelenkor 2000, Méz és szurok Noran 2005, Éneklő folyó Irodalmi Jelen, Arad 2007, Bergengóc balladák AbOvo 2008.

A Felhőc Produkció hirdette kisfilm pályázatra Bakancs című novellájából forgatókönyvet írt, első díjat nyert vele. Tavaly februárban mutatták be a Marió, a varázsló című novellájából írt játékfilmet (rendező Almási Tamás).

aztán két-három kifejezetten jó kritika. A többi néma csend. Könyvbemutatóm nem volt, reklám nem volt, felolvasóestem nem volt. Ha egy-egy olvasóhoz hozzáfűjta véletlenül a szél, azt rögtön tudtam, mert nem tudott nem reagálni rá, telefonon, email-ben elragadtatását fejezte ki. De ismétlem, ha hozzájuk fűjta a szél. Több olvasóm egyenesen hozzám fordult, hogy nem lehet kapni, nem tudnak róla a boltban, mit csinálnak. Ez egy díjazott regény volt, ehhez képest a könyvesboltok nem igazán tartottak rá igényt. Eleinte dühöngtem, ez nem igaz, mondtam, aztán azt, hogy ha erő van ebben a regényben, akkor valószínűleg előbb-utóbb kiütéssel győz.

– Hogy az Éneklő folyó ekkora meglepetés számomra, és hogy három évvel a megjelente után találkozom vele, az érdeklődő olvasó felől nézve két súlyos következménnyel jár. Az első, hogy miközben az irodalom „mára kisművészet lett, mint pl. a szobrászat”, mondja Horváth Viktor – látva a három könyves nagyeseiményt, Könyvfeszt, Könyvhét, Karácsonyi – ipari mennyiségben önti el a piacot, a kíváncsi olvasó eltéved a kínálatban. A másik: annak ellenére, hogy ezt a kiadóknak régen fel kellett volna ismerniük, mégisincs egyetlen olyan kiadvány, portál, akármilyen, ami néhány mondatban, egy-egy flekken megbízhatóan eligazítaná a kereső embert. Ez a hiány egyszerre sújtja a kiadót, a kereskedőt, az író, az olvasót. Pedig kellene, mint a falat kenyér. Az ötlet nonszensz a kapitalizmus építésének jelen szakaszában?

– Egyetértek a gondolattal. Én el is döntöttem, hogy csak akkor megyek bele újabb könyvkiadásba, ha megfelelő szerződést tudok kötni a kiadómmal, nevezetesen, hogy mit tesz meg a könyv reklámozása érdekében. Ugyanis én sem venném meg a kétszázegyedik szappant, sőt valószínű, észre sem venném, ha nem hívná rá valami a figyelmem. Nyugodt vagyok. Az irodalom megvár.

– Az Éneklő folyó az ötödik köteted. Tudom, nem kifejezetten egészséges ötlet, de tudnád – „megbízhatóan” – egy-egy mondatban ajánlani a könyveid? Az első: Isten tehenei, FAOSZ 1993.

- Rövid sztorik hosszú szieszta idejére.
- Forgószél, JAK-Kijárat 1998.
- Felrepít, megpörget, csak aztán jöhetsz le megint.
- Csillagkerti szonáta, Jelenkor 2000.
- Ha otthon vagy, mennél, ha úton vagy, hazavágysz.
- Méz és szurok, Noran 2005.
- Bumerángok erdejében veszélyes a séta.
- Éneklő folyó, Irodalmi Jelen Könyvek, Arad 2007.
- A szenvedélyek hatodik szobájából már nincs visszaút.
- Bergengóc balladák, AbOvo 2008.
- Vadvízi evezés a Rozsda-teleptől Ohioig

KESZTHELYI GYÖRGY

Utolsó kenetem

keresztet rajzol a pap és elmegy vele egy magasztos alkalom múltam percekre vetített mását nem látom már de hallom még a kéz végső Szentlélek-Istennek-suhanását.

Idegen hőfokon

nem feszíthettek érdemkeresztre ott ahol addig erényt mérték bennem meg burjánzott a vétek sandán pislogtak selejtet sejtve a lám-lámok és a mit-miértek ha csend kuksolt itt hát kerestem odább ismerős zajt egy új pályaudvaron kongó lélekkel (csak gatyám lett lazább) más színek között idegen hőfokon hol pénzmagból babért aratnak a nagyok ha még nagyobbra nőnek mindenkinek pezsgót hozatnak: ölmehusárnak ponyvahósnak fecnin tengődő piszkozatnak...

Így vagyon megírva

Miféle egyenlet ez? egy időbefűlt orgazmus függvénye, álszerűen, semmi-gyönyör-(a nyitány?),vagy világravadult sejtek csörtéje,a minden áron lenni akarás buzgósága? – Így vagyon megírva: egy tervezett álmos angyalarc helyett – gyakran – késpenge-profilú lombroso-pofa leselkedik a téglafal megett...

vajon csak két sejt, vagy egy idő tévedett?

Hirosima

valami fengsűj a kamikázé cérazuhanásán valami gyilkosvidám vígánya kékezüst testre festve deviáns kisfia lepattan róla leszakad a köldökzsinórról tépi vetközteti hirtelen csontig az éppen öltözni készülő várost

– Három év telt el a pályázat óta. 2006 régen volt. Látom, azt írod a Szépirok portálján, hogy „most fejeztem be életem első regényét”. Ki ő, mi ő?

– A gyermek neve Gyöngyhomok, fiú, és nagyon hamar megtanult járni. Tavaly publikáltam elejétől végéig az ÉS-ben. Több olvasó is megkeresett akkortájt, hogy tudjak róla, miattam veszi meg az ÉS-t. Hát persze, hogy jól esett.

A történet a Homokháton játszódik, ez egy amolyan kincskereső sztori teli izgalmakkal. Egy legendás házaspár elrejt a zsványok kincsét egy fa tövébe, hogy esetleg jól jöhet majd. Hét gyermekük születik, s a gyermekeknek mindnek-mindnek eljön az életében egy olyan sűrű pillanat, amikor csakis a kincstől várnak boldogulást. De persze belebuknak. Az idővezetés nem lineáris, s egyszerre van benne jelen a tündéri, a reális, és a brutális. Jelenleg keresi a könyv a kiadóját, de már egy fejezetét lefordították németre, és várom, hátha megkeres egy német kiadó is.

Az Éneklő folyóhoz hasonló módszerrel dolgoztam, könyvtározás, aztán pedig irány a helyszín. Ott éltem nyáron, ha úgy tartotta kedvem, együtt dolgoztam a napszámokkal, máskor a hűvös szobában ültem és írtam. Egyszer kora reggel mentem ki a falusi szállásomról a tanyára biciklivel, és azon gondolkodtam, hogy kellene nekem egy fűrészes ember anyaggyűjtés céljából. Félúton egy lerobbant Zsiguli állta utamat a vaddohányosban. Szó szót követett, s kiderült, egy fűrészes az autó gazdája, oda jön, ahova én. Egy százéves nyárfát kell kiterítenie, mert veszélyezteteti a házat. Kértem, meséljen egy-két dologról. Azt mondta, mit képelek, ő a környéken a legnagyobb faterítő sztr, csak problematikus esetekhez hívják, be van táblázva, ne haragudjak, ilyen hülyeségekre, mint az irodalom, egész egyszerűen nincs ideje. De ha van kedvem, esetleg munka közben válaszolgathat. Mit tehettem, főztem neki a kávé egész nap, ettettem-itattam, ha kellett, elhúztam az útjából az ágakat, és cserébe bámulhattam, hogyan dolgozik. De nem bántam, mert az első pillanattól világos volt számomra, hogy megvan a keresett szereplőm. Hát igen, mit meg nem tesz az ember a drágalátos irodalomért!

A bőség zavara

ONAGY ZOLTÁN rovata

Július

Erős nő, gyenge nő: George Sand

205 éve, 1804. július elsején születik George Sand, a férfinévű, férfinévű és magán többnyire férfitömegeket viselő lázadó író, akiről a múlt hónapban Chopin révén ejtünk szót.

Erős darab. Mintapéldány az irodalom fénykörében mozgó, a külsőségekre sokat adó irodalmi tyúkudvar számára. Ady fiatal felesége (Csinszka) lelki szemei előtt Sand mami példája lebeg, amikor irodalmi

halhatatlanságra vágyik, amikor válogatni kíván vállalkozó kedvű irodalmi férfiak közt.

Sanddal kapcsolatban szolidan fogalmaz az irodalomtörténet, amikor azt mondja, életében férfiaké a főszerep. Számtalan férfi. Ez azt jelenti, senki nem számolta meg, mert aki elszánta magát, reményt veszítve félbehagyta, és menekült a tömegből. Az ember nem is gondolná, képeit látva. Az utókorra maradt hiányos lista a bizonyítható szeretők közül a következő neveket közli: Balzac, Berlioz, Delacroix, mind a két Dumas (apa és fiú), Flaubert, Heine, Liszt Ferenc (magyarnak is kell lennie a névsorban, hehe), Mérimée, Saint-Beuve, Stendhal és persze Musset és Chopin. Más névsorok szerint a korai szocialista mozgalom vezéralakjai, szónokai és publicistái ágyában gerjelt forradalmi időszakában a munkásosztály igazaért és az osztály nélküli társadalom mielőbbi eljöveteleért. Mindez manapság sincs másként. Ismerünk kortárs írókat, aki egyszerre játszik XXI. századi Sandot, egyszerre vágyja az irodalmi halhatatlanságot, és azt, hogy az ágya előtti türelmetlenül toporgó sor ne rövidüljön.

A siker is árthat – Ernest Hemingway

48 éve, 1961. július másodikán Ernest Miller Hemingway besokall a nőktől, a sikertől, a gazdagságtól, szétduzzantja a fejét. Mellette két üres whiskys és egy alig megkezdett dzsinnes üveg hever. Élete utolsó éveiben ritkán józan. Vándorúnnep című, emlékiratnak nevezhető könyvében elragadóan ír az alkoholról, a mindent átfestő mámorról, a párizsi bisztrók pultjairól (nem mellesleg James Joyce-ról, az Ulysses írójáról, a részeges író dögéről, akit minden alkalommal, amikor együtt isznak, a hátán kell hazacipelnie).

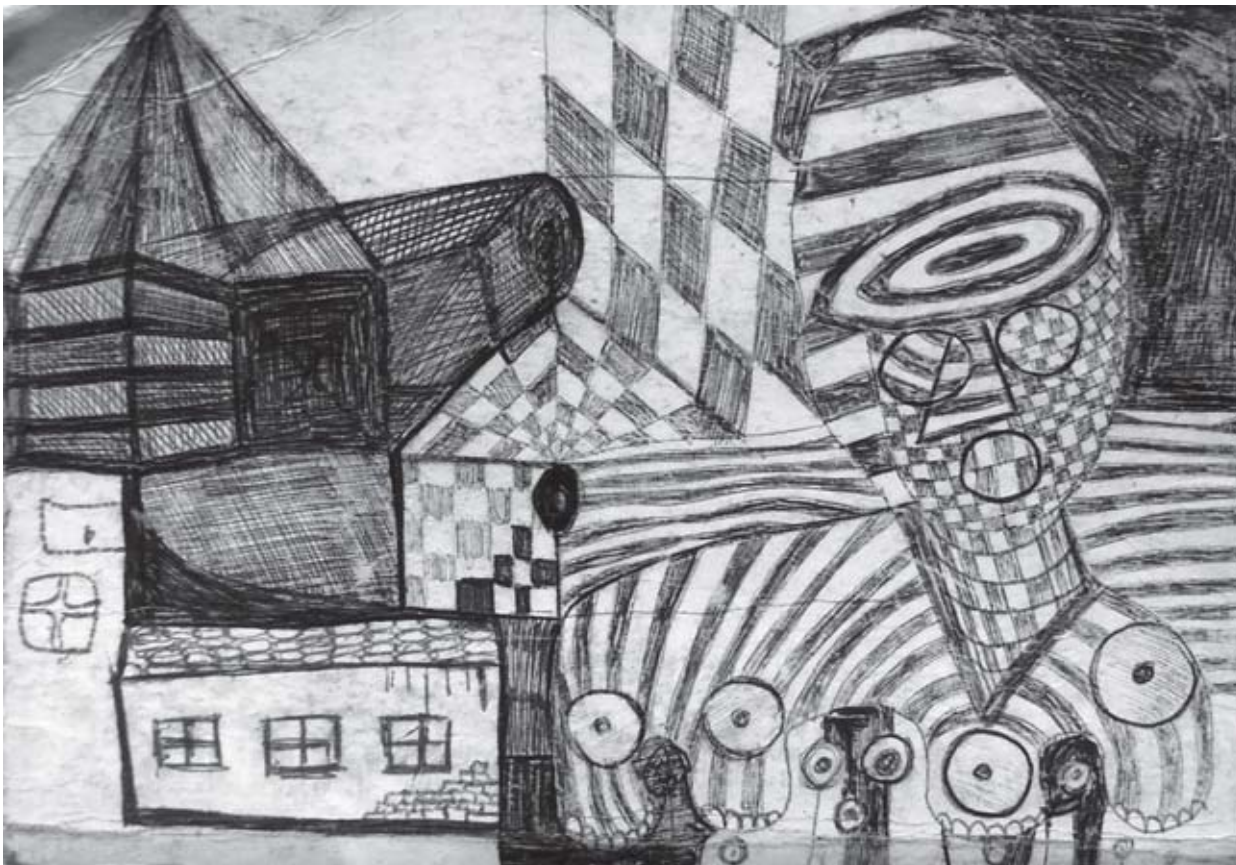
Az olvasó Jack Londonnal kezdte a huszadik századi amerikaiakat az En Könyvtár sorozatban a hatvanas években. Hemingway egyenes ágon következett. A szakírók szerint Hemingway – és az „elveszett nemzedék” többi szereplője – Jack London kalpagja alól rajzottak elő. Legyen így. Amerika az első háború után, a megváltozott világban kezd olvasni. Nagyparilag. A nő a háború alatt a gyárakban robotol, és rájön, a munka nem olyan rossz, illetőleg nem olyan borzasztó szabadulni a szaros pelenka és a gőzölgő fazék fogságából, nem óhajt visszamasírozni a kizárólagos háziasszony szerepbe. Így aztán elveszi a munkahelyet az életben maradt leszerelő férfiak elől. A férfi, szegény, nem tehet mást, minthogy szeszcsempész, vagy issza a csempészett szeszt, vagy olvasgat az árnyékban. Ez is az örök tételt bizonyítja, amely szerint egyedül a nők képesek változtatni az elfuserált világ berendezkedésén.

És olvasnivaló van. A háborúból hazatérő fiatal generáció ontja az írókat. Tekintettel az amerikai kiadók tömegtermelésére, a sikeres írók elképesztően sokat keresnek. Szemben a magyar íróval, aki ha nem kokettál politikai notabilitásokkal, szerencsésebbje éppen összekoldulja a megélhetéshez szükséges összeg felét. Hemingway az egyik legsikeresebb, legolvasottabb, leggazdagabb és legnagyobb hatású író. Nem csak világutazó, nem csak birtokokat vásárol, de tengerjáró jachtot is vesz, és mindent, amire kedve támad. Előfordul, hogy kisebb forradalmi hadsereget állít ki írással keresett dollárjaiból.

Franz Kafka hamis legendája

126 éve született Prágában Franz Kafka (1883. július 3.) A legenda szerint legfőbb jellemzője, hogy – mint hősei – nem ismeri ki magát a világban. Ami nem meglepő. Apja „élhetetlennek” tartja. A németek számára zsidó. A csehek közt német. Prágából kilépve prágai cseh. Az íróknak tisztviselő, a tisztviselők közt író. Szorongás és bizonytalanság a legfőbb kincse.

A kastélyt nem érttem első olvasatra. A kastélyhoz ismerni kell a kort, a körülményeket, de a párhuzamok felismeréséhez

keljük.

a jelen való világát is. A kastély korfüggő, mint minden fontos regény.

Ezen is túl: nem szabad Kafkát kézbe venni, ha a kedves olvasó éppen nyakig ül az iszapban, mert könnyen svábbogárként ébred. Amint elemi igény mutatkozik egy kis kafkai szorongásra, kizárólag Szejkel párhuzamosan olvassuk. Hasek buggyant derűje kiegyenlíti Kafka gyötrelmeit, amikor a Monarchia utolsó évtizedeinek magába omló valóságát érzé-

A világ legszerencsétlenebb költője – Rejzky Gyula

120 éve halt meg Rejzky Gyula (Budapest, 1889. július 11.) az irodalomtörténet egyik legszerencsétlenebb költője. (sz. 1855 április 9-én).

Rejzky Gyula Láthattunk a magyar irodalomtörténetben szerencsétlen író, költőt, de Rejzky – azal együtt, hogy az Arany és Ady kijelölte irodalmi korszak közti idő meghatározó hangja – lóhosszal nyer balsors dolgában. Az első meglepetés örökségosztáskor éri, kiderül, zabigyerek, neki nem jut a vagyonból. Arisztokrata apa és szlovák cseléd lány törvénytelen teremtménye. Anyja lelép, apja veszi magához, apja felesége sajátjaként vállalja és neveli, minthogy ő nem szül saját gyereket. Csakhogy a nevelőanya korán meghal, közben az apa úgy hal meg, hogy elfelejti törvényesíteni a fiút.

Az osztásnál derül ki, hogy a családi vagyonból neki nem jut, nem hívják Rejzkynek, igazi neve Balek Gyula. Nabasszus. Még a név is. Ott áll szegény üres zsebbel, név és nemesség nélkül a tőkések és a nemesurak Magyarországon.

Kénytelen volna tehetségéből – irodalomból – megélni, de nem kell az irodalomnak. Az irodalom ekkoriban a szigorúan bebetonozott jaimagyar és bánatmagyar a kiegyezés utáni Magyarországon, Budapesten.

9 éve halt meg Petri György

December 22-én született – közben gyilkolt a második világháború – a kiválóan kíváncsi politikai költő Petri György. Elhajtott mindenkit, az SZDSZ-t is, amint megkísértette őket a hatalom gáttalan szeretete.

Petri elutasítja a „költői elemeket” is. Szerinte a költészet legnagyobb terhe, megsemmisítője a költőiség (ennek ellenére, illetve ennek szögesen ellentmondva életműve totális József Attila-alapokon áll). 1981–85 a Beszélő szerkesztője, 1974-től írásai-

ból él; fordít. Versei „politikailag elfogadhatatlanok”. Három számdzát kötete jelenik meg. A Szegényeket Támogató Alap (SZETA) alapító tagja. 1989-2000: a Holmi szerkesztője.

Alkohol, ellenállás, szerelem – Petri szentháromsága. De tán az első A. Gondolkodjunk el rajta, az első A. ezer dolgot képes generálni. De a második kettőt tökörészés nélkül. A maligánilag befolyásolt ember szeret elsőként (szeret bele a nőbe), és a maligánilag befolyásolt ember áll ellen elsőként a

hatalomnak, annak ellenére a nagy Sztálin a nagy októberi után eltörli a még Miklós cár által törvénybe iktatott alkoholtilalmat, mondván, a részeg ember nem foglalkozik politikával, ami hülyeség. Egyik a sok kommunista hülyeség közül. Látjuk. Három rövid történet. Egyik jellemzőbb a másiknál. Az első Eörsi, aki mindig ott volt mindenütt, akit ő nem ismert, nem létezik. Így van ez jól.

’77 januárjában Petri Mór-császár-díjas. Mondja Eörsi: „3000 forint havonta, hihetetlen összeg volt akkor. Petri egész egzisztenciája ezen alapult.” A Charta 77-et Petri aláírja. Kivágják. Természetesen. Bence György kitalálta, dobják össze Petrinek havonta a pénzt. Minden hónapban összegyűlt, elküldték az asszonynak, Mayának. A történet szerint Petri soha nem kérdezte, hogy honnan a pénz.

A film, az irodalom, és a Mágus

„Már felkelt a nap. Most ki a francot hívjak fel? Ez rossz vicc volt, Gyula. Így kerülni bele »a média-érdeklődés középpontjába.« Ez hülye vicc volt, Gyula.” írja Jancsó Miklós Hernádi Gyula halála után az ÉS-be.

Hát igen. Meghalni hülye vicc. „Megpróbálom, de aki győz, azt nehéz kiröhögni. Az oroszokat nehéz volt kiröhögni a második világháborúban. Sok disznóságot elkövetettek, mégsem vontak senki felelősségre őket, mert győztek. A halállal lehet viccelődni, de a végén mégiscsak ő rúg seggbe. Nem?“, Hernádi válaszolja az interjúban, amelyet lánya, Kriszta, a Vancouverben élő festőművész készített, erre a kérdésre: A „Nekem lámpást adott kezembe az Úr Pesten” című filmben, ami jórészt temetőben játszódik, Jancsóval megpróbáljátok kiröhögni a halált. Megy ez neked?”

A végeredmény: nem megy. Kisebb csatákat megnyerhet az ember, ünnepelheti, ünnepeltetheti magát egy ideig, fellobogózhata a Gellért-hegyet, de a halálbrigád olyan tartalékokkal bír, amit még az oroszok se lettek volna képesek elképzelni, bármekkora is a mögöttes keleti terület.

*

Több kérdés felmerül Hernádival kapcsolatban.

Az első: aki Pannonhalmán nő fel, a főjegyző fia, fürdőszobaablaka a kolostorra néz, talán nem is lehet másféle ember, mint amivé lett.

A második: aki tizennyolc éves korától leventeként lehúzza a maga etapját orosz fogságban (a Krímben), talán nem is lehet másféle ember, mint amivé lett.

Túl egyszerűnek látszik ez így. Hogyan emlékszünk Hernádi Gyulára? Elsősorban úgy, hogy ott baktat két különös, a szocialista embertípustól totálisan idegen figura, akik elképesztő filmeket készítenek, és akikről, ha a kíváncsi ember nem a film környékén mozog, csak kósza és igazolhatatlan pletykákat hall.

SZÉCSI NOÉMI AZ EURÓPAI UNIÓ IRODALMI DIJÁNAK ELSŐ MAGYAR KITÜNTETETTJE. Kommunista Monte Cristo című regényéért Szécsi Noémi az egyike annak a 12 szerzőnek, akik átvehetik az Európai Unió első alkalommal kiadott irodalmi díját. A fiatal európai írók műveinek nemzetközi megismertetése céljából alapított elismerést három szakaszban ítélik oda: 2009-ben, 2010-ben és 2011-ben, alkalmanként 11–12 művésznak, így 2011-re az EU Kultúra programjában részt vevő mind a 34 országnak lesz díjazottja. Az első alkalommal Szécsi Noémi mellett egy-egy osztrák, francia, horvát, ír, lengyel, litván, norvég, olasz, portugál, svéd és szlovák szerző veheti át az elismerést. Az idei díjakhoz nemzeti zsűrik választották ki a kortárs irodalom egy-egy kiemelkedő tehetségét. A Rácz I. Péter (József Attila Kör) által vezetett magyar testület tagjai Csaplár Vilmos (Szépirok Társasága), L. Simon László (Magyar Írószövetség) és Barna Imre (Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése) voltak. Az 5000 euróval járó elismeréseket szeptember 28-án adják át ünnepélyes keretek között a brüsszeli Flagey színházban. Az ünnepségen részt vesz Jose Manuel Barroso, az EB elnöke, Ján Figel oktatásért és kultúráért felelős európai biztos, Henning Mankell, a díj újonnan kinevezett jövő évi nagykövete, számos író, kiadó, szerkesztő, az európai könyvkiadás és kulturális élet sok más szereplője is. „A díj célja, hogy reflektorfénybe állítsa az európai kortárs irodalom kreativitását és sokrétű gazdagságát, fellendítse az irodalom terjesztését szerte Európában, és növelje az érdeklődést a külföldi irodalmi művek iránt” – fogalmaz az uniós szervezet hivatalos honlapja.

SZÓSZAVAZÓ KAMPÁNYT KEZDETT A BALASSI INTÉZET. A Magyar Nyelv Éve alkalmából Hagyj egy szót magad után! felhívással indította el szószavazó.hu internetes kampányát a Balassi Intézet szerdai sajtótájékoztatója keretében. A www.szoszavazo.hu honlapon először két színész, Csákányi Eszter és Hollósi Frigyes adta le szavazatát a neki leginkább tetsző és megőrzendő magyar szóra. Szavazatukat indokolniuk is kellett. Csákányi Eszter a gyöngyhalászt választotta, mert két éve Sanghajban találkozott egy csupa mosoly gyöngyhalással, és kedvessége annyira megfogta, hogy ragaszkodik a szó megtartásához. Hollósi Frigyes a pityangra szavazott a szó zenéje miatt. Balázs Géza nyelvészprofesszor, az ELTE Bölcsészettudományi Kara mai magyar nyelv tan-székének a vezetője a szódivat, a szószavazás történetéről elmondta, hogy Magyarországon a szószépségversenyt – Paul Valéry francia költő nyomán – Kosztolányi Dezső honosította meg, amikor 1933-ban a Pesti Hírlapban összeállította a 10 legszebb magyar szó listáját. Azok a következők: láng, gyöngy, anya, ősz, szűz, kard, csók, vér, szív, sír. Lauter Éva, a Balassi Intézet főigazgatója elmondta, hogy a szószavazás az interneten november végéig folytatódik, s bármely magyar szóra (főnévre, igére, melléknévre) lehet voksolni. A nézett nyelvművelő, Szósz című műsor a közszolgálati televízióban szeptemberben folytatódik, és ott is népszerűsíteni fogják a honlapot. Budapesten óriásplakátokon hirdetik a szószavazást, sőt egy kamion oldalán is olvasható a felszólítás: a Hagyj egy szót magad után! – tette hozzá a főigazgató.

EGYESÍTETTÉK A VILÁG LEGRÉGEBBI BIBLIÁJÁNAK LAPJAIT AZ INTERNETEN. A lipcsei egyetemi könyvtár bejelentette a nemzetközi Codex Sinaiticus Project végét, melyben négy résztvevő – Universitätsbibliothek Leipzig, British Library London, Katharinenkloster auf dem Sinai és a Russische nationalbibliothek St. Petersburg – a világ legrégebbi bibliájának lapjait digitalizálták. A biblia

lapjai, melyeket más-más helyeken őriztek eddig, az Újszövetség teljes szövegével együtt most megtekinthetők a www.codex-sinaiticus.net honlapon. Ezt az Újtestamentumot még a Kr. u.-i 4. század közepén jegyezték le.

FRANCIÁUL IS OLVASHATÓ A FEHÉR KIRÁLY. „Íróniával színezett, felkavaró és pontos jelenetek sora” a Télérama című francia kulturális magazin szerint A fehér király. Dragomán György második regényében a Libération

című napilap szerint nagy tehetséggel facsarja olvasója szívét, de az önmagában semmit nem érne, ha közben a szerző nem rántaná be a közönséget olyan mélyre hőse kalandjaiba, hogy az utolsó fejezetből szinte képtelenség visszatérni a felszínre. Az eredetileg 2005-ben napvilágot látott magyar regény, amely már több mint húsz nyelven olvasható, a közelmúltban jelent meg franciául a legrangosabb párizsi szépirodalmi kiadó, a Gallimard gondozásában Joelle Dufeilly fordításában.

GRAHAM GREENE EGY KORÁBBAN ISMERETLEN, BEFEJEZETLEN REGÉNYE most folytatásokban kerül egy amerikai magazin olvasói elé, s még az is lehetséges, hogy pályázatot írnak ki a történet befejezésére. A The Empty Chair (Az üres szék) című műből öt fejezet készült el, a 22 ezer szavas történet egy gyilkosság körüli rejtélyt tár fel vidéki környezetben. Greene befejezetlen regénye sok hasonlóságot mutat az angol vidéken játszódó krimik királynőjének, Agatha Christie-nek a műveivel.

46 ÉV UTÁN RENDEZTE KÖNYVTÁRI TARTOZÁSÁT. Negyvenhat év után vitte vissza a kikölcsonzott könyvet egy angol férfi a helyi könyvtárba, kihasználva a késők számára meghirdetett amnesztiát. Még 10 évesen, 1963-ban az apja számára kölcsönözte ki a Mérnöki Műhelygyakorlat című könyvet Derby város központi könyvtárából David Hall. 2500 font büntetést kellett volna most fizetnie a késői visszavitelért, ám a könyvtár által szervezett akció időtartama alatt büntetés megfizetése nélkül rendezhették tartozásaikat az olvasók – olvasható a BBC honlapján.

A KETTÉZÁRT FALU NÉMETÜL. A napokban megjelent Zelei Mikós A kettézárt falu dokumentumregénye németül (Das entzweigespernte Dorf) a Gabriele Schäfer Verlagnál. A szerző a jelenleg is majdnem százszázalékosan magyarul lakta, a sztálini vasfüggöny által kettészelt ikerfalú, Nagyszelmenc (Ukrajna) és Kísszelmenc (Szlovákia) elzártságát írta meg könyvében. A nyilvánosság elé tárt abszurd történetek, illetve az azt követő, a világsajtót is bejárt civil kezdeményezések sora is kevésnek bizonyult ahhoz, hogy mára autós határátkelő nyíljk a két falu között.

KÖNYV JELENT MEG A FERENCES BÚCSÚJÁRÓ-HELYEKRŐL. Magyarországon 54 jelentősebb zarándokhely

van, amelyek közül 14 ferences, a határon túli területek kegyhelyei közül is 6 hozzájuk kötődik – adott tájékoztatást Szerdahelyi Csongor, a rend sajtóközpontjának igazgatója. A ferences kegyhelyek közül ma nem mindegyik van a rend kezelésében, de a ferences hagyományok ott is elevenek és a búcsúk idején gyakran ferencesek is segítenek a szentmisék bemutatásában és a gyóntatásban. Ferencesek vezetnek ma is a mátraverebély-szentkúti nemzeti kegyhelyet, valamint a sümegi, a gyöngyösi és a szeged-alsóvárosi kegytemplomot – közölte Szerdahelyi Csongor. Mint elmondta, Erdély két legnagyobb zarándokhelye – Csíksomlyó és Máriaradna – is ferences. További ferences hagyományú búcsújáróhely Andocs, Csatka, Búcsúszentlászló, Segesd, Homokkomárom, Baja-Vodica, Máriagyúd, Máriabesnyő és Jászberény. A szerző könyvében kitér arra: az egyház feladatai közé tartozik örökölni a felett, hogy a búcsújáróhelyek életébe „ne keveredjenek téves, hitellenes, babonás elemek”. Így például helytelen szóhasználatot és gyakorlatot tükröz a csodatevő kép, kegy-szobor vagy víz emlegetése – mutatott rá.

APENGUIN KIADÓ 100 MUNKATÁRSAT AKAR ELBOCSÁTANI. A brit óriáskiadó, a Pearson-konzernhez tartozó Penguin, körülbelül 100 munkatás elbocsátását tervezi – közölte a vállalat. A nyereségségesség biztosításához ezen felül a munkahelyek átszervezésére, csökkentésére és Indiába való költöztetésekre lesz szükség a Dorling Kindersleynél. Az USA-ban néhány hónappal ezelőtt befagyasztották a dolgozók fizetését.

A VILÁG LEGNAGYOBB FOGALOMKÖRI SZÓTÁRA, tezaurusza ősszel lát napvilágot az Oxford University Press gondozásában – jelentette be a kiadó. A végső változat 230 000 fogalomkör nyolcszáz ezer jelentését tartalmazza majd – olvasható a BBC hírei között.

BARÁTNŐJE KIADJA FAWCETT RŐL ÍRT NAPLÓJÁT. Kiadja Farrah Fawcett betegségéről vezetett naplóját a rákban elhunyt színésznő legjobb barátnője, Alana Stewart. A HarperCollinshoz tartozó William Morrow kiadó illetékese hétfőn elmondta, hogy a My Journey With Farrah (Utazásom Farrah-hal) című kötet augusztusban jelenik meg. A könyv bevételének egy részét a rákkutatás támogatására létrehozott Farrah Fawcett Alapítvány kapja majd.

SZOPTATÁS – IRODALMI ÉS FOTÓPÁLYÁZAT. A Babafalva.hu kismama hírportál és a Növekvő Hold Alapítvány a szoptatás népszerűsítése érdekében irodalmi és fotópályázatot hirdet meg, amelyre szoptatáshoz kapcsolódó történeteket és fotókat várnak. Mindkét kategóriában (történetek és fotók) az első két helyezett, valamint a közönség díjazottjai értékes ajándékokat kapnak.

BEKÜLDÉSI HATÁRIDŐ: 2009. augusztus 9.

Információk: www.babafalva.hu, Kocsisné Péterfy Hajnal, 06 70 433 8168

Támogatóink:

Bárdos József – 1949-ben született Szegeden, író, irodalomtörténész, műfordító, főiskolai tudományos munkatárs. Legutóbbi kötete: *Meztelen irodalom – Irodalomtörténeti komolytalankodások* (2005).

Bodor Pál – 1930-ban született Budapesten, író, költő, szerkesztő, volt az Utunk belső munkatársa, az Irodalmi Könyvkiadó magyar részlegének főszerkesztője, ő indította meg a bukaresti televízió magyar nyelvű adását. Jelenleg Budapesten él, a Magyar Nemzetben Diurnus néven éveken át napi jegyzetrotatot szerkesztett. Legutóbbi kötete: *Búcsúlevél nincs* (2006).

Danyi Zoltán – 1972-ben született Zentán, író, műfordító. Legutóbbi kötete: *Kivezetés a szövegből* (2009).

Gömöri György – 1934-ben született Budapesten, költő. Legutóbbi kötete: *Ez, és nem más* (2007).

Keszthelyi György – 1955-ben született Kolozsvárott, író, költő.

Onagy Zoltán – 1952-ben született Budapesten, író, szerkesztő. Legutóbbi kötete: *Sötétkapu* (2006).

Orcsik Roland – 1975-ben született Becsen, költő, fordító, szerkesztő. Legutóbbi kötete: *Holdnak, Arccal* (2007).

Szegedi-Szabó Béla – 1970-ben született Zentán, író. Legutóbbi kötete: *Azúr pajzs* (2008).

Weiner Sennyei Tibor – 1981-ben született Egerben, költő, alkimista. Legutóbbi kötete: *A tengerszint feletti magasság meghatározása* (2008).

